

Titus Vîjeu

Elisabeta Bostan

---

imaginarium sau filmul în împărăția candorii

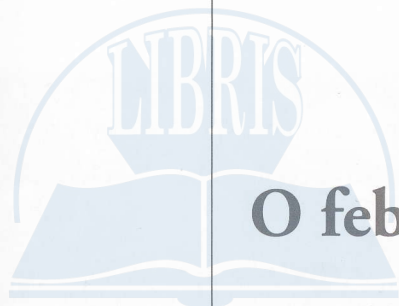
Cuprins

7	A FOST ODATĂ...
11	O FEBRILĂ LECȚIE DE CINEMA
17	UN FILM DESPRE „HOMERUL ROMÂNILOR”
29	...ȘI VIAȚĂ FĂRĂ DE MOARTE
39	„O FETIȚĂ CA ORICARE” ...
49	ÎNTOARCEREA LUI LA FONTAINE
57	O MAMĂ MINUNATĂ
69	UN URS DIN INSULA VRANGHEL
79	CVADRATURA CERCULUI
87	BĂIATUL CU O SINGURĂ BRETEA
93	OCHIUL CARE PLÂNGE

99	ÎNTOARCEREA LUI FĂȚ-FRUMOS
105	VINGT ANS APRÈS...
111	„WE ARE THE CHAMPIONS”
123	MIDNIGHT CALLING
129	COPILUL ETERN
135	ZIZI
145	ELISABETA BOSTAN – FILMOGRAFIE
155	ELISABETA BOSTAN – C.V.

O febrilă lecție de cinema

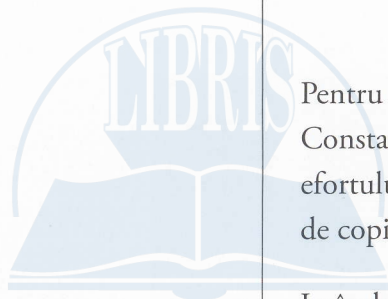
Cu câțiva ani mai înainte ca doctorul Christiaan Barnard să fi efectuat primul transplant de inimă la spitalul Groote Schuur din Cape Town, un film românesc înfățișa o operație pe cord deschis în sala de chirurgie a unui spital bucureștean. Pe masa de operație se afla un copil, Dan Pop pe numele lui, venit dintr-un oraș de munte (Brașov – după toate semnalmentele geografice și urbane) în care-și trăia cu intensitate copilăria. Campion al școlii la diverse sporturi individuale și de echipă, Dan este – se pare – cel mai bun ciclist la categoria sa de vârstă, fapt ce declanșează simpatia și admirația colegilor. Împreună cu fratele său Sandu, el se află sub supravegherea exclusivă a mamei, tatăl fiind plecat pentru o perioadă de șase luni la specializare în Cehoslovacia.

Ne găsim la începutul anilor '60, când România se afla nu doar într-un mare efort de industrializare ci și în plin demers propagandistic.

În acest context, a face film aici însemna o abordare exclusivă a temei patetice a construcției socialismului, exprimată în termenii contondenți ai sloganului politic oficial.

Pregătindu-și debutul în filmul de ficțiune, după un stagiu de documentarist la Studioul „Alexandru Sahia”, regizoarea Elisabeta Bostan a avut inteligența necesară evitării capcanei ideologice. Chiar dacă n-a putut exclude unele „mesaje” aflate în scenariu (pe fațada unui bloc în construcție, muncitorii își exprimă angajamentul de a da în cinstea zilei de 7 Noiembrie – sărbătoare a revoluției bolșevice din 1917 – un număr suplimentar de apartamente!) povestea filmului se concentrează pe alternativa viață – moarte oferită de soartă protagonistului copil. Depistat – în ciuda recordurilor sportive obținute – cu o maladie congenitală cardiacă, Dan Pop (Gheorghe Bejan) ar trebui să suporte o operație complicată.

„Estudiantina”. Elisabeta Bostan la vârsta primelor proiecte cinematografice la IATC „I. L. Caragiale”

Pentru a-l proteja de riscul dezvoltat de intervenția medicală, mama sa (Corina Constantinescu) îi solicită chirurgului cardiolog o amânare, sperând că o existență în afara efortului i-ar putea pune fiul la adăpost. Răspunsul specialistului e însă ferm: „O să-l ferți de copilărie. Și asta-i foarte grav!”

Luându-i-se dreptul la joc, lui Dan i se ia într-adevăr și dreptul la copilărie. Când mama sa va realiza acest fapt, solicită medicului-profesor (George Mărutză) efectuarea intervenției. Și astfel se produce acea operație pe cord deschis despre care scriam la începutul acestor rânduri și care avea să dea dimensiunea talentului cinematografic al Elisabetei Bostan încă de la debutul său în filmul de ficțiune.

Copilul însuși înțelege dramatica situație în care se află și pune – prin ricoșeu – întrebările ce-l cutreieră, legate de ideea de moarte. „De ce mor frunzele?” – e una dintre interogațiile adresate mamei, ce pricepe imediat sensul ascuns al întrebării.

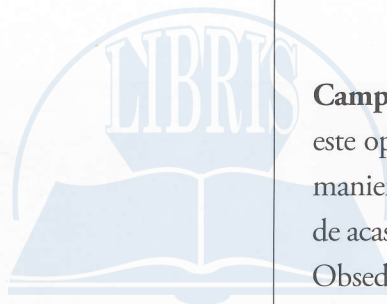
Sub bisturiul profesorului (care, cum vom afla de la garderobiera spitalului a beneficiat de specializări în străinătate, la Moscova, Paris și Viena) se produce o deturnare de destin, marcată de alternanța rapidă a scenelor din blocul operator (gestica precisă a chirurgilor, lumina lămpii puternice din tavan ce induce în conștiința pacientului anesteziat imaginile onirice ale unei competiții cicliste în fruntea căreia se găsește eroul nostru, amintirile mamei aflate în așteptare, pe coridor, legate de viața copiilor ei, ușile batante ce se deschid și se închid aidoma valvelor unei inimi, stabilind hotarul simbolic dintre viață și moarte).

Avem aici admirabila dovadă a unui montaj intelectual, în accepția superioară pe care i-o dăduse cândva Serghei Eisenstein, o lecție febrilă de cinema, în care Elisabeta Bostan pare a-și fi jucat șansele unei viitoare cariere cinematografice.

Șanse valorificate din plin în filmele numeroase care au urmat după **Puștiul** (1961). Fie că e vorba de tema complicată a familiei ce va reapare târziu, în **Promisiuni** (1985), fie de tema jocului (șotronul desenat pe trotuar va configura complexe **Desene pe asfalt** - 1988; așa cum subiectul competiției, al luptei pentru titlul câștigător se va dezvolta exemplar în

O regizoare care a știut să-și aleagă întotdeauna echipa

Campioana -1990). Dar ceea ce exprimă prioritar acel film de debut al Elisabetei Bostan este opțiunea sa categorică pentru lumea copilăriei. O lume pe care o va descrie în propria sa manieră, unică și – ca atare – inconfundabilă. Există în **Puștiul** o secvență în care Dan, fugit de acasă sub presiunea psihologică ce-l domină se adăpostește în pădurea din preajma orașului. Obsedat de prezența unei Babe Cloanța știută din povești, el privește cu uimire și teamă copacii care par a avea forme misterioase. E o pădure a basmului, pe care o vom regăsi – mult mai decis înfățișată – în filmele despre **Veronica**, în **Tinerete fără bătrânețe** ori **Zâmbet de Soare**.

Așa cum inventivitatea remarcabilă a copiilor din **Puștiul** va fi urmată de năzdrăvăniile rurale ale lui Năică, eroul candid al unui „film în episoade”, care, la patru decenii de la nașterea sa va declanșa sub titlul **Les aventures de Naïca**, la începutul anilor 2000, uimirea și bucuria spectatorilor francezi și nu doar...

Stilistic, **Puștiul** fixează la fel de persuasiv talentul regizoral al Elisabetei Bostan care nu s-a sfiit ca într-o poveste aparent zglobie să pună în discuție ecuația vieții și a morții prin procedee exclusiv cinematografice. De fapt, lumea solară pe care o va descrie în filmele ei viitoare nu exclude suferința, tristețea, moartea. E de-ajuns să ne-amintim plânsul lui Năică pe prispa casei, căderea pe treapta scării a unei lacrimi ce pare să se întindă continuu, inundând ograda, satul, chiar lumea; plânsul zbuciumat al eroinei din **Promisiuni** când află că părintele său o revendică, în defavoarea celui ce a crescut-o și căruia i-a spus tata dintotdeauna. Ori noaptea ultimă din decembrie 1889, descrisă în **Amintiri din copilărie**, noaptea în care Creangă, marele povestitor părăsea lumea aceasta în vuietul colindelor de pe uliță și sub privegherea unei lumânări ce se stinge din ce în ce, lăsând florile de ghiață să acopere geamul bojdeucii din Țicău...

Și atunci, spectatorul înțelege că întrebarea puștiului din filmul omonim: „De ce mor frunzele?” este de fapt modul liric de a ascunde o alta: de ce oamenii nu rămân copii pentru a-și apăra dreptul la imortalitate?

Filmele Elisabetei Bostan ne-au restituit fiecăruia dintre noi copilăria pierdută. Depinde de noi cum vom ști s-o păstrăm...